

- Секция 1. Язык и литературное наследие как факторы формирования информационной культуры личности

the rain (it's raining heavily); to have other fish to fry – to fry fish (to have more important things to do)). Mastering English phraseological units allows students to gain an informative picture of life and everyday life, as well as an understanding of the national character, beliefs, traditions, and customs of English-speaking people. This ensures the development of linguocultural knowledge as part of linguacultural competence.

Thus, developing linguocultural competence is a prerequisite for teaching a foreign language in a context of artificial bilingualism. Possession of linguacultural competence helps overcome the interference of linguistic worldviews and is also a prerequisite for effective communication.

Список использованных источников

1. Арутюнова Н.Д. Аномалии и язык (К проблеме языковой картины мира) / Н. Д. Арутюнова // Вопросы языкознания, 1987. – №3. – С.3-19.
2. Бабенко, Л. Г. Картина мира в зеркале словаря / Л. Г. Бабенко // Мир русского слова и русское слово в мире: материалы докл. Конгресса Междунар. ассоциации преподав. рус. яз. и лит-ры, Варна, 17 – 23 сентября 2007г; отв. ред. К. Петрова. – София, 2007. – том 3. – С. 15 – 21.
3. Верещагин, Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1990. – С. 5.
4. Горошко, Е. И. Языковое сознание: гендерная парадигма / Е. И. Горошко. – Харьков: ИД ИНЖЭК, 2003. – 437 с.
5. Курилович, О. Ф. Взаимодействие ассоциативных структур при порождении высказывания (на материале английского языка): автореф. дис.
6. Ремизова С. В. Психологические особенности изучения иностранного языка и формирования иноязычного сознания / С. В. Ремизова // Известия Уральского государственного университета. – 2010. – № 1(71). – С. 165-174.
7. Стернин, И. А. Язык и национальная картина мира / И. А. Стернин, З. Д. Попова. – Воронеж: Изд-во «Истоки», 2003. – 60 с.

УДК 372.8

**ІНТЭРНЭТ-ДАДАТАК ЯК СПАСАБ ПАВЫШЭННЯ ЦІКАВАСЦІ
ВУЧНЯЎ ДА ВЫВУЧЭННЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ**

Антонік А. А.

настаўнік беларускай мовы і літаратуры
ДУА “Сярэдняя школа № 16 імя А. Сухамбаева г. Гродна”

Разглядаюцца пытанні выкарыстання інтэрнэт-дадатка *Canva* пры арганізацыі навучальнага працэсу на ўроках беларускай літаратуры. Акрэслены выхаваўчыя і культуралагічныя аспекты прапанаваных прыёмаў візуалізацыі.

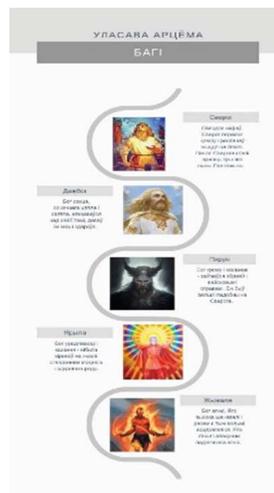
Ключавыя словы: інтэрнэт-дадатак Canva, інфаграфіка, інтэлект-карта, фішбоун.

Існаванне гаджэтаў у сучасным жыцці зніжае эфектыўнасць традыцыйных форм і спосабаў літаратурнай адукацыі. Вучні не хочуць доўга і асэнсавана чытаць, не імкнуцца асэнсоўваць падзеі і характары герояў у творы. І тады настаўніку неабходна шукаць іншыя шляхі да таго, каб вучань атрымаў магчымасць спазнаць невычэрпныя скарбы літаратурнай і культурнай спадчыны свайго народа. Калі гаджэт стаў арганічнай часткай існавання сучасных вучняў, то неабходна, каб ён быў таксама сродкам навучальнай і творчай дзейнасці.

Інтэрнэт-дадатак Canva – графічны рэдактар, які дазваляе ў разнастайных шаблонах ствараць графічныя прадукты: прэзентацыі, плакаты, інтэлект-карты, інфаграфікі, паштоўкі, аб’явы... Магчымасці творчых прадуктаў невычэрпныя. Настаўніку ж застаецца даць вучням базавы літаратурны ці моўны матэрыял для творчага самавыяўлення навучэнцаў.

У 6 класе вучні знаёмяцца з такімі жанрамі вуснай народнай творчасці, як песні і міфы. Гэты пласт літаратуры дапамагае вучням усвядоміць вытокі нацыянальнай культуры. Настаўніку важна падвесці вучняў да думкі, што народная творчаць сінкрэтычная і з’яўляецца добрым падмуркам развіцця іх уласнай творчасці.

Пры вывучэнні тэмы “Міфы пра багоў” для пашырэння ведаў пра асобных багоў вучням прапанована скласці інфаграфіку па тэме ўрока [1]. Пры стварэнні інфаграфікі вучні, выкарыстоўваючы матэрыял падручніка і звесткі з Інтэрнэта, развіваюць рэпрадуктыўнае і вобразнае ўяўленне, праяўляюць эмацыянальную чуйнасць да вучэбнага і асабістага творчага матэрыялу. Ствараючы інфаграфіку па тэме “Пра міфічных істот (духаў)”, вучні не толькі пашыраюць веды пра міфічных істот беларускага фальклору, іх выгляд, характар, схільнасці, але і адчуваюць багацце фантазіі, уражлівасць, душэўную чуласць, далучаюцца да паэтычнага ўспрымання свету нашымі продкамі [1]. Інфаграфіка дае

Рыс. 1. Інфаграфіка “Багі”

- Секция 1. Язык и литературное наследие как факторы формирования информационной культуры личности

магчымасць устанаўліваць асацыятыўныя сувязі праяўнага твора з візуальным матэрыялам – ілюстрацыямі, малюнкамі і карцінамі.

Інтэрактыўная інфаграфіка з’яўляецца ўзорам тэксту новай прыроды, дзе звесткі пададзены не ў лінейнай форме, а праз спасылкі, графічныя і ілюстрацыйныя элементы. Такія тэксты ўтрымліваюць у сабе шмат элементаў-сімвалаў, што дае адсылку да народных сімвалаў у вуснай народнай творчасці. Так, напрыклад, выявы пшанічных каласкоў, васілёк, бохан хлеба нагадваюць пра бясконцы клопат хлебароба, знітаванасць яго з зямлёй, імкненне да дабрабыту і шчасця.

Рыс. 2. Інфаграфіка “Тэатр народных песень”

Рыс. 3. Флаер “Ах, якія словы!”

Пры вывучэнні тэмы “Народныя песні” вучням прапануваецца скласці інтэрактыўную інфаграфіку-рэкламку са спасылкамі на старонкі календарна-абрадавай, сямейна-абрадавай і пазаабрадавай паэзіі, QR-кодамі з відэаролікамі на YouTube, дзе выконваюцца песні [3]. Такі падыход дае магчымасць вучням праз сістэму народнай паэзіі стварыць асабісты электронны альбом, дзе кожны з іх прэзентуе ўласнае бачанне фальклорнага песеннага жанру. Паколькі народныя песні з’яўляюцца часткай кантэксту пэўнага свята (Купалле, дажынкі, Каляды і іншыя), то такая праца дапамагае зразумець месца календарна-абрадавых песень у народнай культуры. Ад судакранання з песняй выходзіць эстэтычны густ навуцэнцаў, павага да роднага слова, беражлівыя адносіны да свайго мінулага, жаданне захоўваць народныя традыцыі.

Адным з вострых пытанняў у сучасным беларускім грамадстве з’яўляецца выкарыстанне беларускага слова сярод насельніцтва. У вучнёўскай суполцы такое становішча вельмі турботнае. Таму мы, настаўнікі беларускай мовы і літаратуры

прадпрымаем пэўныя захавы па пашырэнні беларускага слова ў вучнёўскім асяродку. Пры правядзенні прадметных тыдняў наладжваем разнастайныя акцыі. Адною з такіх акцый з’явілася “Ах, якія словы!..”, падчас якой вучні 6-ых класаў стваралі флаеры з адметнымі, гаваркімі словамі. Падборкі слоў вучні рабілі самі: кветкі, расліны, стравы, адзенне. З дапамогай графічнага дадатка Canva выражалі сваё творчае меркаванне. Самай папулярнай стала падборка са словамі пра беларускія нацыянальныя стравы. 21 лютага – у Дзень роднай мовы – ва ўстанове была арганізавана выстава вучнёўскіх флаераў. Усе вучні школы атрымалі магчымасць адкрыць для сябе лексіка-семантычнае багацце роднай мовы, узбагаціць свой слоўнік запас новымі беларускамоўнымі лексічнымі адзінкамі і адчуць гонар за самабытнасць і каларыт беларускай нацыянальнай мовы.

У старэйшых класах пры вывучэнні аглядавых тэм па беларускай літаратуры зручна выкарыстоўваць такі прыём, як інтэлект-карты, якія дазваляюць сістэматызаваць вялікія аб’ёмы інфармацыі і структурыраваць яе ў неабходным парадку. Для стварэння інтэлект-карт падыходзяць аглядавыя тэмы па беларускай літаратуры: у 10 класе – “Літаратура эпохі Сярэднявек’я”, “Літаратура эпохі Барока”, “Літаратура эпохі Асветніцтва”, “Агульная характарыстыка беларускай літаратуры XIX ст.”, “Беларуская літаратура пачатку XX ст.”, “Беларуская літаратура 1920-х – 1930-х гадоў: агляд”, “Беларуская літаратура перыяду Вялікай Айчыннай вайны”; у 11 класе – “Развіццё беларускай літаратуры ў 1960-х – пачатку 1990-х гадоў”, “Літаратурны працэс у Беларусі на сучасным этапе”. У дадатку Canva ў раздзеле “Дыяграмы” можна працаваць з разнастайнымі шаблонамі і ствараць інтэлект-карты.

Рис. 4. Интеллект-карта “Літаратура 1960–1990 гадоў”

- Секция 1. Язык и литературное наследие как факторы формирования информационной культуры личности

На сучасным этапе актуальным з’яўляецца праблема фарміравання чыгтацкай граматынасці. Улічваючы сучасныя ўмовы, у якіх фарміруюцца вучні, настаўнік арганізуе навучанне такім чынам, каб візуалізацыя становілася сродкам навучання. Адным з прыёмаў з’яўляецца “Фішбоўн” – “рыбін шкілет”. З дапамогай гэтага прыёму твор аналізуецца праз вызначэнне праблемы, тлумачэнне яе прычын і фактаў, фармуліроўку вываду. Ствараючы фішбоўн, вучні праходзяць усе этапы фарміравання чыгтацкай граматынасці: знаходжванне інфармацыі, разуменне сэнсу, ацэнку і асэнсаванне. У дадатку Canva ў раздзеле “Дыяграмы” разнастайныя шаблоны выбіраюцца ў залежнасці ад мэты задання. Колькасць “рэбраў” у “шкілецце” можна памяншаць ці павялічваць. Поле робіцца актыўным і надпісы змяняюцца. Праца са схемамі вучыць працаваць індывідуальна і ў групах, а таксама ўважліва адносіцца да меркаванняў іншых. У такіх спосабах нагляднасць становіцца часткай працэсу пазнання. Інструмент “Фішбоўн” можна выкарыстоўваць пры праблемным навучанні, пры характарыстыцы вобразаў твора. У 11 класе вучні стваралі фішбоўн пры вывучэнні рамана І.Мележа “Людзі на балоце” (праблематыка рамана), аповесці В.Быкава “Знак бяды” (сімволіка аповесці), у 9 класе – пры вывучэнні паэмы Я.Купалы “Бандароўна” (вобраз Бандароўны).

Рыс. 5. Прыём “Фішбоўн”

Лічбавае асяроддзе вымушае настаўнікаў карэкціраваць свае педагагічныя падыходы і прымяняць такія прыёмы і тэхнікі, якія будуць спрацоўваць у рабоце з сучаснымі неначытанымі вучнямі, што не выпускаюць з рук свае гаджэты. Прыёмы навучання праз электронныя графічныя дадаткі арганічна будуць спалучацца з кагнітыўнай дзейнасцю вучняў, для якіх характэрна кліпавая свядомасць. Умелае пераасэнсаванне традыцыйных метадаў навучання

і інтэграцыя іх з сучаснымі тэндэнцыямі лічбавізацыі дазволіць на-
стаўніку атрымаць паспяховыя вынікі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Бельскі, А. І. Беларуская літаратура : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / А. І. Бельскі, М. І. Навумчык, Л. К. Цітова. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2022. – 240 с.
2. Бязлепкіна-Чарнякевіч А. П. Беларуская літаратура : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з эл. дадат. для павыш. узр.) / А. П. Бязлепкіна-Чарнякевіч, І. Д. Воюш – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – 300 с.
3. Жуковіч, М. В. Сучасныя педагогічныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры : дапам. для настаўнікаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне агул. сярэд. адукацыі / М. В. Жуковіч. – Мінск : Аверсэв, 2007. – 56 с.
4. Жуковіч, М. В. Лічбавыя адукацыйныя рэсурсы і інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі ў сучасным вучэбным працэсе / М. В. Жуковіч // Беларус. мова і літ. – 2014. – № 2. – С. 3–13; № 5. – С. 35–45.
5. Інтэрнэт-рэсурс. – URL: <https://www.canva.com/design/DAGWFp4TDTk/zY8ABpxNA5d8oN7cFq7OYg/edit>.
6. Мельнікава З. П. Беларуская літаратура : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з эл. дадат. для павыш. узр.) / З. П. Мельнікава, Г. М. Ішчанка – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – 265 с.
7. Севасцяновіч, Н. У. Выкарыстанне сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій як фактар павышэння якасці навучання / Н. У. Севасцяновіч // Беларус. мова і літ. – 2020. – № 7. С. 27–36.

УДК 82-93:37.017

**ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА КАК СРЕДСТВО
ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВОЙ И КУЛЬТУРНОЙ
ИДЕНТИЧНОСТИ ЛИЧНОСТИ**

Бажан А. А.

аспірант

Кубанский государственный университет, г. Краснодар

В докладе рассматривается роль детской литературы как инструмента формирования языковой и культурной идентичности личности. На примере книги А. Литвиной и А. Десницкой «История старой квартиры» показано, как полимодальный текст способствует усвоению культурных ценностей, развитию исторической памяти и языкового сознания. Подчеркивается значимость аксиологического и лингвокультурного анализа в современном гуманитарном образовании.

Ключевые слова: детская литература, культурная идентичность, языковая идентичность, полимодальный текст, лингвокультурный анализ, аксиологический подход, книга-картинка, медиативные стратегии, культурная память, ценности.